

Behoeftetepeiling in de sector volkscultuur

Tijdens een aantal rondetafelbijeenkomsten en via een mondelinge enquête zijn in maart en april 2010 de behoeften in de sector volkscultuur in beeld gebracht en geanalyseerd.

1. De kracht van de sector zichtbaar maken

De organisaties vinden het tijd worden om de kracht van de sector zichtbaar te maken. Het is een grote sector met een aansprekend vakgebied. De ene helft van de sector houdt zich bezig met onderzoek naar volkscultuur (of aspecten daarvan) en de andere helft met de actieve beoefening. Dat is een perfecte combinatie.

In de organisaties is een dwarsdoorsnede van de maatschappij vertegenwoordigd. Leerkrachten, middenstanders, wethouders, bouwvakkers, verplegers. Alle rangen en standen vind je terug bij de leden en in de besturen.

Op lokaal niveau zijn de meeste organisaties tot heel veel in staat. Ze hebben veel contacten en een grote productiviteit. Ze organiseren lezingen, studiereizen, tentoonstellingen en festivals, geven tijdschriften uit en zijn regelmatig te vinden binnen het onderwijs. Bijna alle verenigingen hebben een website en werken samen met de lokale media.

In bijna geen enkele sector zijn zoveel vrijwilligers actief. Bij de organisatie van een festival bijvoorbeeld zijn al gauw 450 vrijwillige organisatoren betrokken. Daarnaast is de sector zeer bedreven in het werven van materiële sponsoring.

Zonder de activiteiten van de volkscultuursector zou de leefbaarheid in een gemeente aanzienlijk minder zijn. Volkscultuur geeft een gemeente een onderscheidend imago en zorgt voor identiteit. Het biedt inwoners inzicht in de culturele wortels.

Behoefte van	veel	minder	geen
Volkscultuur	X		
Immaterieel erfgoed	X		
Lokale geschiedenis	X		
Streekcultuur		X	
Folklore	X		
Levende geschiedenis	X		
Ambachten	X		
Volkskunst	X		

2. Imago

De sector heeft last van een verkeerd imago en wordt geassocieerd met dingen die voorbij zijn, met nostalgie en oubolligheid. Tegelijkertijd is de vraag naar informatie en optredens heel groot. De 65 groepen van de Federatie voor Folkloristische Groepen hebben in 2009 bijvoorbeeld meer dan 2200 keer opgetreden in binnen- en buitenland.

Er is behoefte aan goede promotiemiddelen en aan nieuwe presentatievormen om dit imago bij te stellen. Ook is er behoefte aan advies van een goed reclame- c.q. publiciteitsbureau.

Behoefte van	veel	minder	geen
Volkscultuur	X		
Immaterieel erfgoed	X		
Lokale geschiedenis	X		
Streekcultuur		X	
Folklore	X		
Levende geschiedenis		X	
Ambachten	X		
Volkskunst	X		

3. Vergrijzing

De sector heeft last van vergrijzing. Het ledental loopt niet echt achteruit, maar de nieuwe aanwas is boven de veertig. De tijd dat mensen hun leven lang lid zijn van een vereniging is voorbij. Ook is het niet meer zo dat hele families er generaties lang automatisch bij betrokken zijn. Bij de Zeeuwse ringrijders is de familieoverdracht nog niet verdwenen, maar bij andere takken van traditionele sporten wel. Jonge mensen hebben geen zin om bijvoorbeeld in onhandige, zware klederdracht te lopen of veel tijd in een archief door te brengen.

Er is behoefte aan creatieve plannen om nieuwe generaties binnen te halen. Tegelijkertijd is het goed te blijven streven naar een aanwas van veertigers. Toekomstgerichte voorbeeld projecten moeten gestimuleerd worden.

Behoefte van	veel	minder	geen
Volkscultuur	X		
Immaterieel erfgoed	X		
Lokale geschiedenis	X		
Streekcultuur		X	
Folklore	X		
Levende geschiedenis			X
Ambachten	X		
Volkskunst	X		

4. Verdwijnen van kennis

Bij de actieve beoefenaars verdwijnt momenteel veel kennis en ervaring. Het is kennis die altijd mondeling van generatie op generatie werd doorgegeven en niet is opgeschreven. Vaak gaat het hier om vaardigheden die lastig zijn te documenteren. Wat maakt iemand tot een goede paeremessnijder of een echte dansmeester? Vooral de folkloregroepen en de ambachten zien dit als een groot probleem. De sector ziet dit als het grootste knelpunt. Het is écht bijna te laat!

Er is behoefte aan het vastleggen en documenteren van deze kennis en aan cursussen om de vaardigheden door te geven aan jongeren. Inhuren van professionals voor advies en hulp is noodzakelijk.

Behoefte van	veel	minder	geen
Volkscultuur			X
Immaterieel erfgoed	X		
Lokale geschiedenis			X
Streekcultuur		X	
Folklore	X		
Levende geschiedenis		X	
Ambachten	X		
Volkscultuur	X		

5. Bestuurlijke kwaliteiten

De verenigingen en stichtingen leunen vaak sterk op een kleine, harde kern van bestuurders. Besturen wordt ingewikkelder en alles moet in de vrije tijd gebeuren. Er is wel veel know-how, maar vaak worden activiteiten georganiseerd op basis van ervaring en niet als voortvloeisel van beleid. Een kwaliteitsslag voor besturen wordt noodzakelijk geacht. Voor ambachten geldt dit minder, want zij zijn minder georganiseerd.

Veel organisaties organiseren al jarenlang een zelfde optocht, manifestatie of tentoonstelling maar telkens met een ander thema. Ervaring wordt telkens doorgegeven aan jongere leden, maar wordt niet op schrift gezet. Er is behoefte aan scholing in projectmatig werken, omdat dat een activiteit beheersbaar maakt.

De handleiding besturen die het Nederlands Centrum voor Volkscultuur momenteel laat schrijven is al een stap in de goede richting.

Behoefte van	veel	minder	geen
Volkscultuur	X		
Immaterieel erfgoed	X		
Lokale geschiedenis	X		
Streekcultuur		X	
Folklore	X		
Levende geschiedenis		X	
Ambachten			X
Volkscultuur	X		

Eén aspect dat leeft onder de bestuurders is dat gemeenten steeds meer eisen stellen bij het organiseren van publieksevenementen. De regels zijn bijna niet meer na te leven. Ook de aansprakelijkheidsrisico's voor festivalorganisatoren worden almaar groter.

6. Subsidies werven

De sector is gewend zijn eigen broek op te houden. Alles wordt gedaan met vrijwilligers en voor materiaal wordt op zoek gegaan naar kennissen die het kunnen leveren en/of maken. Dat is een grote kracht. Door subsidies kunnen activiteiten boven zichzelf uitstijgen. Hierdoor worden de activiteiten beter en heeft een organisatie de kans zelf ook te leren.

Nadeel is dat veel fondsen een ondergrens hebben die voor de sector te hoog ligt.

Er is er behoefte aan scholing in het werven van subsidies en aan mogelijkheden om kleine subsidies aan te vragen.

Ook wil de sector meer ervaring krijgen in het ‘vermarkten’, verkopen van de kennis en producten. De sector wil af van het beeld dat ze alles gratis levert.

De studiedagen ‘Hoe ontwikkel ik een ijzersterk volkscultuurproject’ van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur voldoen aan een behoefte.

Behoeftte van	veel	minder	geen
Volkscultuur	X		
Immaterieel erfgoed	X		
Lokale geschiedenis	X		
Streekcultuur	X		
Folklore	X		
Levende geschiedenis	X		
Ambachten		X	
Volkskunst	X		

7. Vrijwilligersmanagement

Alle organisaties bestaan vooral uit vrijwilligers. Het woord ‘amateur’ is hierbij niet op zijn plaats, omdat er veel werkervaring aanwezig is (van metselaar tot dominee). Doordat alles op vrijwillige basis moet gebeuren is er behoefte aan kennis over het managen van vrijwilligers. Een festival waarbij het bestuur 450 vrijwilligers moet aansturen, is geen gemakkelijke taak.

Er is behoefte aan scholing wat betreft vrijwilligersmanagement. Welke contracten en verzekeringen moeten wij afsluiten, hoe geven wij leiding en hoe kunnen wij de kwaliteiten van vrijwilligers optimaal inzetten.

Behoeftte van	veel	minder	geen
Volkscultuur	X		
Immaterieel erfgoed	X		
Lokale geschiedenis	X		
Streekcultuur	X		
Folklore	X		
Levende geschiedenis	X		
Ambachten		X	
Volkskunst	X		

8. Nieuwe presentatievormen

De organisaties hebben een lange ervaring met het organiseren van allerlei soorten volkscultuurprojecten. Met name de actieve volkscultuurbeoefenaars, maar ook de oudheidkamers, zijn daar heel sterk in. Toch is er behoefte aan nieuwe creatieve presentatievormen. Om advies van professionals die met een frisse blik naar de presentaties kijken en nieuwe impulsen geven.

Er is behoefte aan een budget om professionals (een regisseur bijvoorbeeld) in te huren. Maar ook creatieve meedenkers, zoals op de laatste studiedag van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur, zijn heel welkom.

Behoefte van	veel	minder	geen
Volkscultuur	X		
Immaterieel erfgoed		X	
Lokale geschiedenis	X		
Streekcultuur	X		
Folklore	X		
Levende geschiedenis	X		
Ambachten	X		
Volkskunst	X		

9. Bereiken nieuwe doelgroepen

Veel organisaties doen veel om nieuwe doelgroepen te bereiken, met name jongeren en allochtone Nederlanders. Jonge mensen zijn goed via het onderwijs te bereiken. Maar nieuwe Nederlanders zijn moeilijker te betrekken. Dat kost heel veel energie en levert vaak niet het gewenste resultaat op. Het is ook moeilijk om de juiste sleutelfiguren aan te spreken, hoewel de sector toch een heel groot netwerk heeft. Er wordt bij projecten wel samengewerkt met migrantengroepen, maar het is moeilijk deze samenwerking te verduurzamen.

Er is behoefte om ervaringen uit te wisselen over het bereiken van nieuwe doelgroepen en om hierover te reflecteren. Zijn er organisaties die hier veel ervaring mee hebben? Kunnen professionals adviseren? Kunnen wij leren van community-art?

Behoefte van	veel	minder	geen
Volkscultuur	X		
Immaterieel erfgoed		X	
Lokale geschiedenis	X		
Streekcultuur	X		
Folklore	X		
Levende geschiedenis	X		
Ambachten	X		
Volkskunst	X		

10. Collectiebeheer

Veel volkscultuurorganisaties beheren een collectie. Dat kunnen foto's zijn, maar ook sieraden en kleding of oude sportattributen. De oudheidkamers volgen soms cursussen conserveren georganiseerd door de Museumvereniging en kunnen in sommige provincies (zoals in Gelderland) terecht voor advies bij de erfgoedhuizen. Voor de andere werkgebieden geldt dat niet.

Er is behoefte aan de mogelijkheid om professionele kennis collectiebeheer in te huren, bijvoorbeeld van archieven en grotere musea.

Behoefte van	veel	minder	geen
Volkscultuur		X	
Immaterieel erfgoed	X		
Lokale geschiedenis	X		
Streekcultuur		X	
Folklore	X		
Levende geschiedenis	X		
Ambachten	X		
Volkskunst	X		

11. Waarborgen

Volkscultuur gaat over de cultuur die van generatie op generatie wordt doorgegeven, maar telkens opnieuw eigen wordt gemaakt. Het beweegt zich tussen continuïteit en verandering.

Hoe zorg je als organisatie of gemeenschap er voor dat een traditie overgedragen wordt naar volgende generaties? Hoe zorg je er voor dat een traditie aan de ene kant zijn culturele kenmerken behoudt en aan de andere kant zich verantwoord aanpast aan de tijd en de omstandigheden?

Erfgoedzorg voor het levend erfgoed staat nog in de kinderschoenen. Tegelijkertijd hebben organisaties als het Draaksteken in Beesel, de Bloedprocessie in Boxmeer en het Sint Maartenzingen in Utrecht daar veel ervaring mee. Het aspect van het op een goede manier borgen van levend erfgoed zal belangrijker worden als Nederland de UNESCO conventie immaterieel erfgoed ondertekent. Een deel van de volkscultuursector moet dan leren om als erfgoedzorgdrager te werken. Zoals uit Vlaanderen geleerd is, zal dit nog al een omslag van de organisaties vergen.

Behoeftes zijn aan discussie, uitwisselen van ervaringen en voorbeeldprojecten. De sector heeft daarom de volgende Nationale Volkscultuurdag op 15 oktober in het teken van omgaan met immaterieel erfgoed gezet.

Behoeftes van	veel	minder	geen
Volkscultuur	X		
Immaterieel erfgoed	X		
Lokale geschiedenis	X		
Streekcultuur	X		
Folklore	X		
Levende geschiedenis	X		
Ambachten	X		
Volkscultuur	X		

12. Regionale consulenten

Het Nederlands Centrum voor Volkscultuur streeft naar regionale consulenten volkscultuur bij de provinciale erfgoedhuizen. Wat vindt de sector daarvan? Het werkgebied lokale geschiedenis heeft ervaring met consulenten die bij de erfgoedhuizen in dienst zijn. Bij historisch onderzoek kunnen zij goed adviseren. Maar van bijvoorbeeld een levende geschiedenis presentatie hebben zij geen notie. Daar komen andere dingen bij kijken. De consulenten volkscultuur moet zowel reflectieve als actieve volkscultuurbeoefening kunnen ondersteunen.

Er is behoefte aan meer professionele volkscultuurdeskundigen.

Behoeftes van	veel	minder	geen
Volkscultuur	X		
Immaterieel erfgoed	X		
Lokale geschiedenis	X		
Streekcultuur	X		
Folklore	X		
Levende geschiedenis	X		
Ambachten	X		
Volkscultuur	X		